

Academic Focus

กุมภาพันธ์ 2560

การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

สารบัญ

บทนำ

ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ
แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

บรรณานุกรม

บทนำ

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติที่สำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งที่มีการกำหนดให้เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลหลายชุดที่ผ่านมา แต่เนื่องจากเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน มีความสลับซับซ้อน อีกทั้งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังคงมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความยากลำบาก และยังไม่มีความคืบหน้าที่จะยุติลงได้โดยง่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะทำให้การขับเคลื่อนงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมาะสม ทั้งในเรื่องของเอกภาพและประสิทธิภาพในการบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ และความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจการบริหารราชการในปัจจุบัน

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เริ่มปะทุขึ้นมาตั้งแต่เหตุการณ์กลุ่มคนร้ายบุกเข้าปล้นอาวุธปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล้ง ตำบลมะรือโบออก อำเภोजะเอย์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ และยังคงยืดเยื้อต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานถึง 13 ปี แล้ว ส่งผลให้ประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ขณะที่ภาครัฐต้องทุ่มเทและสูญเสียงบประมาณจำนวนมากไปกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สำคัญปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงและกว้างขวางต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชน เกิดภาวะการผลิตหดตัวเนื่องจากประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ ผู้ประกอบการต้องเลิกหรือหยุดดำเนินกิจการเพราะขาดความมั่นใจในความปลอดภัย เกิดปัญหาการว่างงานสูง ซึ่งซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ และทำให้ประชาชนลดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐอีกทั้งยังก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อรัฐ รวมทั้งความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อประชาชน ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และความมั่นคง การแก้ไขปัญหาจึงต้องดำเนินการให้ครอบคลุมสาเหตุของปัญหาในทุกมิติอย่างประสานสอดคล้อง เกื้อหนุนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา โดยเฉพาะการใช้มาตรการด้านความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมาย บางครั้งเกิดความผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของไทย และยังเป็น การขยายผลและเปิดช่องให้สังคม รวมทั้งประชาคมระหว่างประเทศมองหรือเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงอีกด้วย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐสภาผู้แทนราษฎร, 2553, น. 65) จากความรุนแรงที่เกิดขึ้นสามารถสรุปเหตุการณ์ความไม่สงบและจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าว ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2559 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547–2559

ปี	เหตุการณ์ (ครั้ง)								รวม
	โจมตีที่ตั้ง	ชุมนุมโจมตี	ยิง	ระเบิด	วางเพลิง	ฆ่าด้วยวิธีทารุณกรรม (ฆ่าตัดคอ, ฆ่าแล้วเผา, ฆ่าตัดคอแล้วเผา)	ประสงค์ ต่ออาวุธ	ทำร้าย	
2547	3	2	227	92	230	1	27	19	601
2548	-	3	380	229	245	14	125	9	1,005
2549	4	12	605	323	270	7	9	5	1,235
2550	2	25	741	468	356	26	3	4	1,625
2551	3	77	337	263	70	7	-	2	759
2552	7	35	341	283	79	12	-	-	757
2553	2	13	341	245	45	4	-	2	652
2554	6	8	331	301	18	5	1	1	671
2555	3	3	254	229	47	1	3	-	540
2556	3	5	209	310	78	2	1	2	610
2557	1	3	195	249	38	8	-	1	495
2558	2	-	91	153	5	2	5	-	258
2559	3	2	121	195	16	2	2	-	341
รวม	39	188	4,173	3,340	1,497	91	176	45	9,549

ที่มา: งานการข่าว ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2559

ปี	ตำรวจ		ทหาร		ครู		เจ้าหน้าที่รถไฟ		ผู้นำท้องถิ่น		ผู้นำศาสนา		ประชาชน		รวม	
	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ
2547	59	133	16	46	3	1	-	-	4	2	3	2	76	211	161	395
2548	41	129	18	121	11	17	-	-	-	4	-	-	212	517	282	788
2549	45	137	32	157	18	25	-	-	16	3	-	7	358	648	469	977
2550	43	204	80	341	16	22	-	-	31	19	3	4	471	996	644	1,586
2551	28	163	41	307	8	9	-	-	33	77	-	-	210	408	320	964
2552	22	121	48	248	7	6	1	2	26	12	1	-	225	507	330	896
2553	17	156	41	201	9	5	1	2	24	9	1	1	209	371	302	745
2554	20	130	49	252	7	14	-	35	21	9	5	8	213	454	315	902
2555	20	79	39	253	6	4	1	3	23	7	1	2	198	676	288	1,024
2556	34	69	93	350	5	8	-	-	12	2	1	-	123	267	268	696
2557	28	65	38	132	6	1	-	-	16	8	3	-	127	312	218	518
2558	8	52	27	142	1	1	-	-	3	3	2	-	58	167	99	365
2559	14	92	18	97	1	5	1	-	8	12	-	-	69	227	111	433
รวม	379	1,530	540	2,647	98	118	4	42	217	167	20	24	2,549	5,761	3,807	10,289

ที่มา: งานการข่าว ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา

จากตารางที่ 1 สรุปเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และ ตารางที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2547-2559 จากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา เฉพาะที่เกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ ไม่รวมอาชญากรรม ได้เกิดเหตุการณ์โจมตีที่ตั้ง ชุมโจมตี ยิง ระเบิด วางเพลิง ฆ่าด้วยวิธีทารุณกรรม ประสงค์ ต่ออาวุธ และทำร้าย ประมาณ 9,549 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตทั้งตำรวจ ทหาร ครู เจ้าหน้าที่รถไฟ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและประชาชน ประมาณ 3,807 คน บาดเจ็บ ประมาณ 10,289 คน จะเห็นว่าเหตุการณ์ในช่วง พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ความรุนแรงและความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะลดความรุนแรงกว่าเหตุการณ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึง พ.ศ. 2556 แต่สถานการณ์ก็ยังไม่แน่นอนบางช่วงเหตุร้ายลดลงและบางช่วง เหตุร้าย ก็เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ยังคงมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติการก่อเหตุร้าย ได้ตลอดเวลาเพื่อต้องการสร้างความแตกแยกและความสูญเสียขึ้นในประเทศ ด้วยวิถีทางแห่งความรุนแรง ย่อมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งอันยืดเยื้อเรื้อรัง มีลักษณะโจมตีตอบโต้กันไปมาระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่ม ผู้เห็นต่างจากรัฐ นำมาซึ่งความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จนทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บ เป็นจำนวนมาก สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบดังกล่าวโดยแยกเป็นแต่ละด้านได้ ดังนี้

ด้านการเมือง การผนวกดินแดนรัฐปัตตานีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม จากสนธิสัญญา กำหนดเขตแดนระหว่างสยามและอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2452 ประกอบกับการปรับโครงสร้างทางการเมือง โดยการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากต้องการสร้างบูรณภาพเหนือดินแดนสยาม เพื่อป้องกันการรุกรานจากชาติตะวันตก ทำให้ผู้ปกครองรัฐปัตตานีเดิมสูญเสียอำนาจ และนโยบายรัฐนิยม สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ปลุกกระดมให้คนทั้งชาติต้องทำตัวให้เป็นคนไทย จึงจะถือว่ารักชาติ โดยภายใต้นโยบายรัฐนิยมมีการห้ามใช้ภาษามลายู ห้ามสวมหมวกแบบมุสลิม ห้ามผู้หญิงใช้ผ้าคลุมศีรษะ ผู้ชายห้ามนุ่งผ้าโสร่ง ให้เปลี่ยนชื่อที่ไม่เป็นไทยให้เป็นไทย ใครฝ่าฝืนต้องถูกจับกุมลงโทษ รวมทั้ง การหายสาบสูญของ หะยีสุทรง บิน อับดุลการ์เด บิดาของ นายเด่น โต๊ะมีนา อดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานี และ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ขณะถูกเรียกไปรายงานตัวตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2497 นอกจากนี้ ยังมีบางเหตุการณ์ที่ซ้ำเติมบาดแผลในอดีต เช่น เหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ. 2547 เป็นต้น (“ศอ.บต.ชุด 4 รากเง้าไฟใต้ กับ 6 แนวทางแก้ไขเสี่ยงกับดักรุนแรง”, 2557) นอกจากนี้ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ดังที่กล่าวมาแล้ว ข้างต้น ปัจจัยทางศาสนาเกี่ยวกับอิสลามได้ถูกนำมาตีความจากฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเพื่อสร้างความชอบธรรม ให้กับการกระทำของตนรวมถึงการสร้างแนวร่วมจากประชาชนในพื้นที่ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอีกด้วย

ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนที่เกิดจากสภาพสังคมแบบปิดของคนไทยมุสลิมในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการว่างงาน ปัญหาการไร้การศึกษา

ปัญหาคุณภาพชีวิต ประกอบกับปัญหาความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความกดดันต่อชาวบ้าน

ด้านสังคมและวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกปิดทับด้วยนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นไทยแก่สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปรากฏมานานแล้ว แต่ดูเหมือนว่ารัฐและสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และกลายเป็นปัญหาในปัจจุบัน

ด้านการศึกษา ทศนคติของชาวบ้านที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูต่อการศึกษาสายสามัญของภาครัฐที่เกรงว่าจะเป็นเครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายู ทำให้ค่านิยมที่จะศึกษาตามปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมากกว่า

ด้านกระบวนการยุติธรรม การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสร้างความขឹងใจในหมู่ประชาชนโดยไม่มี การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกันของข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายสืบสวน สอบสวน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมีข่าวการซ้อม ทารุณกรรม หรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาอยู่บ่อยครั้ง (คณะกรรมการสิทธิการความมั่นคงแห่งรัฐสภาผู้แทนราษฎร, 2553, น. 54-60)

อนึ่ง ปัญหาแต่ละด้านที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เมื่อเชื่อมโยงเข้ากับความแตกต่างด้านศาสนา เชื้อชาติ และภาษา ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของมลายูปัตตานีและถูกปลุกปั่นว่ากำลังถูกกลืนและถูกทำลาย และจากกลุ่มก่อความไม่สงบเลือกใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา ทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่ยังไม่มีท่าทีว่าจะยุติ

การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทบทวน และปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของแต่ละรัฐบาล ได้มีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในเรื่องของเอกภาพและประสิทธิภาพในการบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ และความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจการบริหารราชการในปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศปก. กปต. ขึ้นเพื่อประสานการขับเคลื่อนงานของ 17 กระทรวง 66 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจการแก้ไขปัญหาคจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงสร้างนี้ได้แบ่งงาน

ออกเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานด้านความมั่นคง กลุ่มงานด้านการพัฒนา และกลุ่มงานด้านกฎหมายและความยุติธรรม ทั้งนี้ จาก 3 กลุ่มงาน ได้แยกย่อยออกเป็น 5 ภารกิจ ประกอบด้วย 1. ภารกิจการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2. ภารกิจด้านการพัฒนาและอำนวยความสะดวก 3. ภารกิจด้านกฎหมายและความยุติธรรม 4. ภารกิจด้านการสร้างความเข้าใจ และ 5. ภารกิจด้านประสานความร่วมมือ (วิบูลย์ สุมาลี, 2556, น. 2-3) ส่วนในระดับพื้นที่มีรูปแบบการบริหารจัดการแยกเป็น 2 แห่ง คือ

แห่งที่ 1 กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ขึ้นตรงกับกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีแม่ทัพภาคที่ 4 เป็นหัวหน้า รับผิดชอบงานด้านความมั่นคง การรักษาความปลอดภัย สร้างสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่อการเดินทางกระบวนการสันติภาพ และภารกิจการใช้กำลัง เช่น การปิดล้อม ตรวจค้น จับกุม

แห่งที่ 2 ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเลขาธิการศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหัวหน้า รับผิดชอบงานด้านการพัฒนา อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง

โครงสร้างในระดับพื้นที่ดังกล่าว เป็นการแยกงานด้านความมั่นคงกับการพัฒนาออกจากกัน โดยงานความมั่นคงให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รับผิดชอบ ส่วนงานด้านการพัฒนาและอำนวยความสะดวก มอบหมายให้ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมองว่าโครงสร้างดังกล่าวเกิดปัญหาเรื่องความไม่เป็นเอกภาพ ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน (ปกรณ์ พิงเเนตร, 2557, น. 1-2)

ดังนั้นเมื่อมีการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงานและการบริหารจัดการใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ขึ้น ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 98/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เพื่อกุมการแปรนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยโครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการดังกล่าวจะแบ่งงานออกเป็น 7 กลุ่มงาน มีผู้รับผิดชอบ 3 ฝ่ายดังนี้

1. กลุ่มงานที่กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รับผิดชอบ ได้แก่ กลุ่มงานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีกระทรวงกลาโหมเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยสนับสนุน

2. กลุ่มงานที่ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ รับผิดชอบ ได้แก่ กลุ่มงานอำนวยความสะดวกยุติธรรม มีกระทรวงยุติธรรม เป็นหัวหน้า กลุ่มงานสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน มีกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้า กลุ่มงานการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหัวหน้า กลุ่มงานพัฒนาตามศักยภาพพื้นที่และคุณภาพชีวิต มีกระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้า

3. กลุ่มงานที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ รับผิดชอบ ได้แก่ กลุ่มงานเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบาย และกลุ่มงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดยทั้ง ๒ กลุ่มงาน

มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหัวหน้ากลุ่ม และมีหน่วยงานสนับสนุนคือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557, น. 1-2)

สำหรับในระดับพื้นที่ ยังคงมีรูปแบบการบริหารจัดการเป็น ๒ แห่ง คือ งานความมั่นคงกับงานพัฒนา แต่ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นผู้รับผิดชอบหลักเพียงหน่วยเดียวโดยลดบทบาทศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นสำนักงานที่ขึ้นตรงกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เพื่อความเป็นเอกภาพ

ต่อมาได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 14/2559 ลงวันที่ 4 เมษายน 2559 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น แทนสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นของเดิม เนื่องจากเห็นว่าองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

สำหรับสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นของเดิมนั้น ได้ถูกกำหนดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 ในสมัยรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวน 49 คน มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสายาต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนาทั้งอิสลาม พุทธ และศาสนาอื่น กลุ่มสตรี และสื่อมวลชนในพื้นที่ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี มีอำนาจหน้าที่ เช่น ให้ความเห็นในนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้คำปรึกษา เสนอแนะ ร่วมมือและประสานงานกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ ให้ความเห็นในเรื่องที่นายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการเห็นว่าสมควรได้รับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา แสวงหาข้อเท็จจริง ข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงาน เป็นต้น ต่อมาในรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นว่าองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้น ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น แทนสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ตั้งขึ้นใหม่ มาจากผู้ซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยการพิจารณาร่วมกันของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนไม่เกิน 45 คน ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล และผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา จังหวัดละไม่เกิน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนไม่เกิน 5 คน รวมเป็น 60 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา เสนอแนะ ร่วมมือและประสานงานกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความเห็นในเรื่องที่นายกรัฐมนตรี

หรือเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่าสมควรได้รับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการบริหาร การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานตามความเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตั้งขึ้นใหม่นี้จะทำให้มีการทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ซึ่งน่าจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้สถานการณ์ได้คลี่คลายมาเป็นลำดับ ความรับรู้ความเข้าใจปัญหาและความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงเห็นสมควรยกระดับและปรับปรุงการบริหารขั้นต่อไป เพื่อให้การแก้ปัญหา การพัฒนาและการสร้างความรับรู้ความเข้าใจบนพื้นฐานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในลักษณะบูรณาการ และเป็นเอกภาพ มีความคล่องตัวและรวดเร็วทันต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ดังนั้น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 57/2559 เรื่อง การปรับปรุงการบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ 14 กันยายน 2559 แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาล ซึ่งเรียกว่า “กรม. ส่วนหน้า” มีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานระหว่างคณะรัฐมนตรีและราชการส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ประสานงานกับรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในเขตตรวจราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประสานงานกับคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จังหวัด ส่วนราชการ และภาคส่วนต่าง ๆ ในการเชื่อมโยงงานให้เกิดการบูรณาการ และปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติและการพัฒนาตลอดจนให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ และให้รายงานปัญหา อุปสรรค ตลอดจนเสนอแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาต่อนายกรัฐมนตรีเป็นระยะ ๆ

สำหรับผู้แทนพิเศษของรัฐบาล หรือ “กรม. ส่วนหน้า” ดังกล่าวข้างต้นเป็นรูปแบบของคณะทำงานเหมือนเป็นตัวแทนรัฐบาลไปรับฟังปัญหาโดยตรงจากพื้นที่และนำไปบูรณาการระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ซึ่งจะทำให้ลดขั้นตอนต่าง ๆ ลงไปมากและการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะทำได้ง่ายขึ้น (“เปิดโผ “กรม. ส่วนหน้า” จับตา “สุรเชษฐ์-ภาณุ-อดีตแม่ทัพ4” ร่วมวง”, 2559) โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 7 กลุ่มภารกิจ ได้แก่ กลุ่มภารกิจที่ 1) งานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กลุ่มภารกิจที่ 2) งานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ กลุ่มภารกิจที่ 3) งานสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ/เรื่องสิทธิมนุษยชน กลุ่มภารกิจที่ 4) งานการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม กลุ่มภารกิจที่ 5) งานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่และคุณภาพชีวิต

ประชาชน กลุ่มภารกิจที่ 6) งานเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและงานขับเคลื่อนนโยบาย กลุ่มภารกิจที่ 7) งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี (“เข้าใจ...เข้าใจ...พัฒนา ยุทธศาสตร์พระราชทานดับไฟได้, 2559)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันถือเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ซึ่งความไม่สงบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากด้านการเมือง ที่เกี่ยวเนื่องกับด้านประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้าน กระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้สร้างความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต และส่งผลให้เกิด ความสูญเสียในกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ชีวิต และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในภาพรวม โครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อแก้ไข ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะจะทำให้การขับเคลื่อนงานแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมาะสม ทั้งในเรื่องของเอกภาพและประสิทธิภาพในการบูรณาการ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ในรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (คปต.) ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาคือไม่มีเอกภาพ และให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการ พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น แทนสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเห็นว่าองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ยังไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน รวมทั้งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิและมี ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาล ซึ่งเรียกว่า “กรม. ส่วนหน้า” ในการประสานงานระหว่างคณะรัฐมนตรีและราชการส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อลดปัญหา ความซ้ำซ้อนและขั้นตอนต่าง ๆ และการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีจะทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้าง การบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวทำให้สถานการณ์และปัญหาความรุนแรง ได้รับการแก้ไขไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันทุกภาคส่วนพยายามร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้วยการยึดหลัก สันติวิธี และหลักกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบนำมาเป็นเงื่อนไขในการสร้างสถานการณ์ ใดๆก็ตาม การแก้ไขปัญหาคือความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความซับซ้อนสูง ต้องใช้ระยะเวลาในการ นำความสันติสุขกลับมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้ง โดยมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องให้ประชาชน ในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เป็นนโยบายที่มาจากความต้องการ ของทุกฝ่ายและการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติจะต้องมีความต่อเนื่อง มีการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็น ของประชาชนในพื้นที่โดยใช้กลไกของอาสาสมัคร นักศึกษา ไปตามบ้านของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ

2. ดำเนินนโยบายเป็นมิตรและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมุสลิมทุกประเทศโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดมูลค่าการลงทุน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ตลอดจนทำความเข้าใจกับประเทศมุสลิมโดยชี้แจงให้เห็นว่าประเทศไทยแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางสันติวิธี ส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางศาสนาอิสลามและให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา

3. สนับสนุนให้ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมเรียนรู้ซึ่งกันและกันในทุกด้าน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความหวาดระแวงระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาหรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ เพื่อจะได้เกิดจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น เห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและพัฒนาท้องถิ่นที่ตลอดจนเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบอย่างจริงจัง

4. ยึดถือแนวทางสันติวิธีและความสมานฉันท์ เสริมสร้างความยุติธรรมให้เป็นหัวใจหลักของการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม นอกจากนี้ต้องสร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดนโยบายการบริหารงานยุติธรรม และลดเงื่อนไขที่สร้างความไม่ยุติธรรม

5. เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการประจำที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องผ่านการศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจ เข้าถึงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยต้องฝึกอบรมให้เรียนรู้ เข้าใจ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

6. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องสร้างความไว้วางใจกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสาร

จัดทำโดย

นางสาววีชราภรณ์ จุ้ยลำเพ็ญ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup01@gmail.com

บรรณานุกรม

- เข้าใจ...เข้าถึง...พัฒนา ยุทธศาสตร์พระราชทานดับไฟใต้. (11 พฤศจิกายน 2559). **บ้านเมือง**. น.3 (กลาง). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร. (2553). **สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- “คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 14/2559 เรื่อง คณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหาร และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” (4 เมษายน 2559). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 133 ตอนพิเศษ 79 ง, น. 35-37.
- “คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 57/2559 เรื่อง การปรับปรุงการบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้” (15 กันยายน 2559). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 133 ตอนพิเศษ 207 ง, น. 13-15.
- ปกรณ์ พึ่งเนตร. (2557). **จับตาดับไฟใต้ยุค "คืนความสุข" ชงฟื้นโครงสร้าง "แม่ทัพ 4 คุ่มเบ็ดเสร็จ"**. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://wbns.oas.psu.ac.th/shownews.php?news_id=144756
- “เปิดโผ “กรม.ส่วนหน้า” จับตา “สุระเชษฐ์-ภานุ-อดีตแม่ทัพ4”ร่วมวง” (15 กันยายน 2559). **สำนักข่าวอิศรา**, สืบค้น 19 กันยายน 2559 จาก http://www.isranews.org/south-news/scoop/item/50006_open_50006.html
- “ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 98/2557 เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้” (30 กรกฎาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 143 ง, น. 1-4.
- “พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553” (29 ธันวาคม 2553). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 127 ตอนที่ 80 ก, หน้า 1-16.
- วิบูลย์ สุมาลี. (2556). **โครงสร้างใหม่ ศปก.กปต..** สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://region5.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11079
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานการข่าว. (23 มกราคม 2560). **จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2547–2559. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์.**
- _____. (23 มกราคม 2560). **สรุปเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2547–2559. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์.**
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2557). **แนวทางการดับไฟใต้ครั้งใหม่**. สืบค้น 3 สิงหาคม 2558 จาก http://www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman&view=docman&Itemid=569&lang=th&limitstart=20
- “ศอ.บต.ชุด 4 รากเง้าไฟใต้กับ 6 แนวทางแก้ไขเสี่ยงกับตกรุนแรง”. (12 มิถุนายน 2557). **สำนักข่าวอิศรา**, สืบค้น 5 ตุลาคม 2558 จาก <http://www.isranews.org/south-news/academic-arena/item/30350-reason.html>